

О.М. Филипенко, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Л.М. Смокова, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протягом останнього десятиліття наука активно звертається до дослідження умов самореалізації особистості в ринкових відносинах, в тому числі, до проблеми готовності особистості до економічної діяльності. Це обумовлене корінною переорієнтацією суспільства з переважання матеріальних цінностей над нематеріальними. Відтак, вибудовуючи освітній процес на принципово новій гуманістичній платформі, сучасна освіта повинна орієнтуватися на підготовку здобувачів освіти, спроможних самостійно діяти і приймати рішення в динамічно мінливих умовах соціально-економічного середовища, які не можуть бути прогнозованими. Підвищення інтересу суспільства до підприємництва пов'язане із розумінням значимості і економічної ефективності даного способу господарювання. Зокрема, розвиток малого підприємництва здатний суттєво розширити виробництво багатьох споживчих товарів і послуг з використанням місцевих джерел сировини; протистояти монополізації ринку; вирішити проблему зайнятості. Сприяючи формуванню «середнього класу», малі та середні підприємства є найважливішим чинником політичної стабільності і соціально-економічного розвитку суспільства. Результати досліджень показують, що від 33,6% до 55,1% дорослої частини населення хотіли б зайнятися підприємницькою діяльністю; серед студентів кількість бажаючих створити свій бізнес сягає 89,7%.

Можливість виходу вітчизняних господарюючих суб'єктів на світові ринки обумовлює потребу в знанні особливостей функціонування на них та відповідних практичних навичок. На жаль, серед головних недоліків професійної підготовки здобувачів освіти в Україні можна назвати низьку мотивацію до вияву підприємницької ініціативи та недостатній рівень формування готовності до підприємницької діяльності, закладені самим змістом професійної освіти, а також низький рівень забезпечення формування підприємницької компетентності здобувачів освіти шляхом впровадження у навчальний процес відповідних форм і методів професійної підготовки, що створює протиріччя між сучасною фаховою освітою й потребами малого та середнього бізнесу в Україні.

Подолання означених протиріч потребує переосмислення концептуальних засад формування у здобувачів освіти підприємницької компетентності, яка передбачає наявність розуміння базових економічних і фінансових категорій, володіння навиками ефективної господарської діяльності, знання чинного господарського законодавства; розвинутої мотивації до вияву підприємницької ініціативи; здатність особистості до самореалізації, самовдосконалення та соціальної відповідальності.

Програма формування готовності здобувачів освіти до підприємництва повинна інтегрувати ціннісні ставлення, теоретичні знання й практичні вміння. Процес підготовки до підприємництва повинен бути орієнтований на усвідомлення майбутніми фахівцями факторів, що визначають її успішність. Структурно чинники успішності складаються з трьох основних компонентів:

1) внутрішньособ'єктного – усвідомлення потреби у самостійності вибору способів і засобів підприємницької діяльності відповідно до своїх здібностей і умов середовища; обумовленості успішності підприємницької діяльності ступенем прояву особистісних характеристик;

2) суб'єкт-об'єктного – усвідомлення важливості позитивної соціальної оцінки підприємницьких досягнень і суспільного визнання заслуг в бізнесі;

3) суб'єкт-суб'єктного – у внутрішньому середовищі суб'єкта ринку – усвідомлення наявності тісного зв'язку між сприятливим психологічним кліматом в колективі й успіхом в підприємстві; в зовнішньому середовищі суб'єкта ринку – розуміння потреби встановлення стабільних і довірчих відносин з постійними партнерами і споживачами.

Визначення умов особистісної успішності підприємця перетворює їх на керовані психологічні змінні, за допомогою яких стає можливим формування готовності до успішної підприємницької діяльності.

Отже, готовність здобувачів освіти до підприємництва слід розглядати як стан особистості, що виражає її загальну та підприємницьку культуру, ціннісні орієнтації й морально-психологічну готовність до даного виду діяльності. Основною умовою ефективного формування готовності здобувачів освіти до підприємництва є педагогічний супровід, заснований на принципах суб'єктно-діяльнісного підходу й орієнтований на розвиток викладених вище особистісних детермінант забезпечення підприємницького успіху.